

การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

The Development of Wellness Tourism Activity Model for Entrepreneur Based on The Concept Of Creative Economy in Loei Province

วรากรณ์ ใจน้อย (Warakorn Jainoi)^{1*}

เหมวดี ภัยใหญ่ (Hemwadee Kaiyai)²

รภัสสา ชาตีกุล (Rapassa Chartkul)³

ธงชัย สุภา (Thongchai Supha)⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย เครื่องมือวิจัย แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง โดยมีประชากรในการศึกษาเป็นผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำนวน 50 ราย ประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจที่พัก จำนวน 20 คน กลุ่มธุรกิจเพื่อสุขภาพ (สปา นวด สมุนไพร) จำนวน 18 คน และ กลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ จำนวน 12 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี มีตำแหน่งเป็นเจ้าของและมีหุ้นส่วน โดยการบุกเบิกกิจการด้วยตัวเอง ได้รับการสนับสนุนให้คำปรึกษา ผ่านการฝึกอบรม มีประสบการณ์ มีทักษะและเรียนรู้ธุรกิจด้วยตัวเอง รูปแบบของสถานประกอบการเป็นเจ้าของคนเดียว มี 3 กลุ่มผู้ประกอบการหลัก โดยรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ประกอบด้วย (1) ธุรกิจที่พัก มีสถานที่ กิจกรรมต่าง ๆ เหมาะกับการพักผ่อน พร้อมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้สร้างประสบการณ์ได้ โดยใช้ภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทยเป็นจุดเด่น และเน้นวัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ งดการใช้สารเคมี นำสมุนไพรมาใช้ในการปรุงอาหาร เพื่อเป็นอาหารสุขภาพ (อาหารตามธาตุ) (2) ธุรกิจเพื่อสุขภาพ (สปา นวด สมุนไพร) มีการใช้ทาทางในการนวด ทุกกระบวนการมาจากวิถีชีวิต เช่น ท่าหงส์เหิน, ยกฮิ้ว ใช้หินแร่มาประกอบการนวด (หินดำ, หินน้ำโขง) การลงน้ำหนักขณะนวด ใช้เท้านวด 80% เข้า-ศอก 20% วิธีการนวด มีท่าในการนวดโดยเฉพาะ จัดทำเป็นคู่มือการนวด ใช้ผ้าขาวม้าประกอบการนวด และ (3) ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ มีเมนูเพื่อสุขภาพที่ปรุงมาจากวัตถุดิบในท้องถิ่นของจังหวัดเลย การใช้พื้นฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบท้องถิ่นผสมผสานความเป็นไทยและตะวันตก โดยมีคุณค่าทางโภชนาการ จำนวน 4 เมนู ได้แก่ คีชีเห็ดหอม (Quiche Shiitake) เบอร์เกอร์เห็ดหอม เห็ดหอมยัดไส้ และอโวคาโด Cocktail กุ้ง จะเห็นได้ว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เกิดจากงานวิจัยสอดคล้องกับสาขาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ในด้านอาหารและแพทย์แผนไทย

¹ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (Department of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University) e-mail: warakorn.jainoi@gmail.com

² สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (Department of Management, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University) e-mail: kaiyai.lru@gmail.com

³ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (Department of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University) e-mail: glassy2514@gmail.com

⁴ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย (Department of Tourism and Hotel, Faculty of Management Science, Loei Rajabhat University) e-mail: thongchaitoni@gmail.com

*Corresponding author, e-mail: warakorn.jainoi@gmail.com

คำสำคัญ: การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

Abstract

This research aimed to 1) examine the potential of health tourism entrepreneurs in Loei Province under the creative economy concept, and 2) develop a model of health tourism activities for entrepreneurs based on this concept in Loei Province. The research employed both quantitative and qualitative methods. The research instruments included questionnaires, focus group discussions, and semi-structured interviews. The study population comprised 50 health tourism entrepreneurs, including 20 in the accommodation sector, 18 in the wellness sector (spa, massage, herbal medicine), and 12 in the health food and beverage sector. The data were analyzed using descriptive statistics to calculate frequencies and percentages, and content analysis was applied to qualitative data gathered from in-depth interviews and focus group discussions, particularly focusing on the development of health tourism activity models under the creative economy concept in Loei Province.

The findings revealed that the majority of health tourism entrepreneurs under the creative economy concept in Loei Province were female, aged between 51 and 60 years, with a bachelor's degree, and held positions as owners and partners in their businesses. Most had established their businesses independently, receiving consultation support, and training, and gaining experience and skills through self-learning. The business models predominantly consisted of sole proprietorships across three main sectors. The health tourism activity models based on the creative economy concept included: 1) Accommodation businesses that provided spaces and activities conducive to relaxation and experiential learning, highlighting traditional Thai medicine and the use of natural, chemical-free ingredients in health food preparation (such as elemental-based diets). 2) Wellness businesses (spa, massage, herbal medicine) that incorporated traditional Thai massage techniques, using postures inspired by daily life, such as "Swan-Shin" and "Yok Hiw" movements, along with the use of minerals (such as black stone, Mekong stone) in massages. These massages applied 80%-foot pressure and 20% knee-elbow pressure, with specific massage techniques documented in a massage manual, incorporating the use of traditional Thai fabric during the massage. 3) Health food businesses that offered menus prepared from local ingredients, integrating local wisdom with Thai and Western culinary traditions, resulting in four nutritional dishes: Quiche Shiitake, Shiitake Burger, Stuffed Shiitake, and Avocado Shrimp Cocktail. It was evident that the health tourism activity models developed through this research aligned with the creative economy sectors of food and traditional Thai medicine.

Keywords: Development, Wellness Tourism Activity Model, Creative Economy Concept, Wellness Tourism Activity

วันที่รับบทความ: 17 มิถุนายน 2567 วันที่แก้ไขบทความ: 19 สิงหาคม 2567 วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 25 สิงหาคม 2567

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทำให้โครงสร้างประชากรกลุ่มคนสูงวัยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไปทั่วประเทศ จำนวน 13,064,929 คน คิดเป็น 20.17% ของประชากรรวม มีผู้สูงอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 8,901,145 คน คิดเป็น 14% ของประชากรรวม (ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2566) องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึง การมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลก (สุขุม เฉลยทรัพย์, 2561) สถาบันด้านสุขภาพสากล หรือ Global Wellness Institute (2018) มีการคาดการณ์ทิศทางการเติบโตของตลาดเชิงสุขภาพช่วงปี 2563 - 2568 เศรษฐกิจเพื่อสุขภาพของทั้งโลกจะมีมูลค่า 230 ล้านล้านบาท การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพจะมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 20.9 และธุรกิจสปาอยู่ที่ร้อยละ 17.2 ประกอบกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ประเทศไทยมีความโดดเด่นและมีอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวจากทั่วโลก ด้วยทิศทางการเติบโตที่กล่าวมาข้างต้นทำให้นักท่องเที่ยวที่มีความประสงค์ในการเดินทางเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะรวมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ การเดินทางท่องเที่ยวจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อรับ การบำบัดรักษา จากสถานประกอบการด้านสุขภาพ เพื่อรับบริการตรวจสุขภาพ ทันตกรรม ศัลยกรรมความงาม หรือเพื่อการฟื้นฟูร่างกายจากการเจ็บป่วย หรือทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง โดยการใช้บริการสปา (Spa) และการแพทย์ทางเลือก อาทิ การนวดไทย การนวดน้ำมัน วารีบำบัด เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (Wellness) (กัญญาพัชร พัฒนาโกตินสกุล และคณะ, 2566)

จังหวัดเลยเป็นหนึ่งในจังหวัดที่อยู่ทางภาคอีสานตอนบนของประเทศไทยที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการท่องเที่ยวครบครัน ทั้งที่พัก อาหาร ไปจนถึงกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดเลยประทับใจและกลับมาเยือนอีกครั้ง มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เอื้ออำนวยต่อการเดินทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่ทางธรรมชาติที่หลากหลายเหมาะแก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นอย่างยิ่ง และจังหวัดเลยได้มีการตอบรับนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของทางภาครัฐ โดยสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย สาธารณสุขจังหวัดเลย ได้จัดทำแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีเป้าหมายจะพัฒนาจังหวัดเลยให้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย เพื่อให้เกิดศักยภาพของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ทั้งแหล่งทุนทางธรรมชาติ ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ทุนมนุษย์ ในพื้นที่เพื่อทำเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจของภาครัฐให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเป็นพื้นที่เป้าหมายในการเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการเดินทางเพื่อสุขภาพ ที่ได้ทั้งความสุขด้านร่างกายและจิตใจ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจ

สร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยกำหนดขอบเขตที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจ

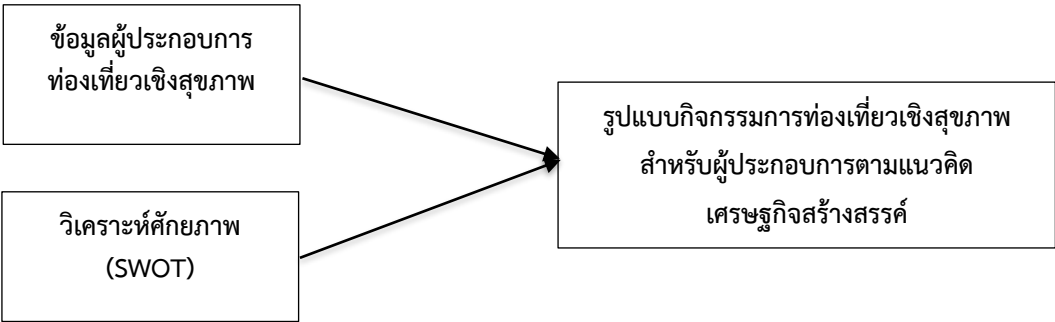
สร้างสรรค์ในจังหวัดเลย จำนวน 50 ราย (ที่มา : สภาคนธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเลย, 2566)

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสาร ผลงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ครอบคลุม

เนื้อหาโดยรวมตามวัตถุประสงค์ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพผู้ประกอบการ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดเลย

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. แนวคิดทฤษฎี

โดยงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา โดยแบ่งออกเป็นประเด็น ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2.1.1 ความหมายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2562) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเดินทางเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิต พักผ่อนหย่อนใจ และทำกิจกรรมเพื่อดูแลสุขภาพ หรือการบำบัด รักษา ฟื้นฟูสุขภาพ

ราณี อิศัยกุล (2560) อธิบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ 1) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ เป็นการเดินทางท่องเที่ยว โดยได้แบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวมาทำกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพอย่างมีคุณภาพตามหลักวิชาการ เช่น การนวด การประคบ การอบสมุนไพร การอาบน้ำแร่ การบริการสุขภาพบำบัดโดยมีผู้เชี่ยวชาญที่มีใบประกอบวิชาชีพ และกิจกรรมวารีบำบัดที่มีการรับรองมาตรฐาน 2) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวพักผ่อนท่ามกลางธรรมชาติ เพื่อเรียนรู้การบำบัดรักษาจากธรรมชาติ และเสริมสร้างสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจ ปรับสภาพจิตใจและร่างกายให้สมดุล

2.1.2 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสามารถแบ่งความหมายตามวัตถุประสงค์ได้ 2 ประเภท คือ

1) Health healing เป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยมี โปรแกรมการทำกิจกรรมบำบัดรักษาโรคหรือฟื้นฟูสุขภาพต่าง ๆ ที่หลากหลาย รวมทั้งการทำสปา การผัดตดเสริมความงาม หรือการผัดตดแปลงเพศในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล เป็นต้น

2) Health Promotion เป็นการเดินทางท่องเที่ยวโดยมีการจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพอันประกอบด้วยกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพที่หลากหลาย โดยเฉพาะการเดินทางไปในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ และพักผ่อนในโรงแรม รีสอร์ท หรือศูนย์สุขภาพ ซึ่งมีการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในสถานที่ นั้น ๆ จัดขึ้น อาทิ การนวดแผนไทย การอบสมุนไพร กิจกรรม บริการสุขภาพบำบัด (Aroma Therapy) และการบริการอาบน้ำแร่ (Spa) เป็นต้น ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก

2.1.3 รูปแบบของการจัดโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (ชนิดา ทวีศรี, 2551) ในประเทศไทยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Promotion Tourism) มีรูปแบบการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่แตกต่างหลากหลาย ได้แก่ 1) ทัวร์แพทย์แผนไทย 2) ทัวร์อาหารสมุนไพร 3) ทัวร์สมุนไพรชนบท 4) ทัวร์เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ 5) ทัวร์น้ำพุร้อนและอาบแร่ 6) ผักสวนครัวและบำบัดภูฏาน และ 7) ทัวร์แหล่งธรรมชาติ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์

Hawkins (2001) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่าหมายถึง "การสร้างมูลค่าที่เกิดจาก ความคิดของมนุษย์" โดยสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เรียกว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries: CI) ซึ่งหมายถึงกลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นวัตถุดิบสำคัญซึ่งต่อมามองคร่งต่างๆ ได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมสร้างสรรค์มากขึ้นเป็นลำดับ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์บนฐานขององค์ความรู้ ทรัพย์สินทางปัญญาและการศึกษาวิจัยซึ่งเชื่อมโยงกับ วัฒนธรรม พื้นฐานทางประวัติศาสตร์การสั่งสมความรู้ของสังคม เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาธุรกิจ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หมายถึงการเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการโดยใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งานโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาโดยนำจุดเด่นในด้าน ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นไทยที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นำมาสร้างความโดดเด่นให้เกิดเป็นสินค้าและบริการแก่ผู้บริโภคจนเกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาทางเศรษฐกิจในชุมชน รวมทั้งของประเทศไทย

2.2.1 องค์ประกอบของแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

UNCTAD (2008) ได้อธิบายแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยการสร้างสรรคใน ด้านต่างๆ โดยมีองค์ประกอบของแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนี้

1) การสร้างสรรค์ทางสังคม เป็นการขับเคลื่อนบนพื้นฐานของการใช้ความรู้ การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้ของสังคม ภูมิปัญญาและการนำ เทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ไปสู่กระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจและสังคม

2) การสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ เป็นพื้นฐานการพัฒนาวัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้เกิดควมมี ศักยภาพ นำมาสู่การผลิตและบริการรวมทั้งการวิจัยและเพิ่มมูลค่าในสินค้าและบริการเชิงสร้างสรรค์ และสร้างเศรษฐกิจสู่ธุรกิจเชิงการค้า

3) การสร้างสรรค์ทางเทคโนโลยี และเป็นการสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงกับวิทยาศาสตร์กับวัฒนธรรม ภูมิปัญญาให้เกิดเชื่อมโยงทั่วโลก เช่น การใช้เทคโนโลยี ระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4) การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม เป็นการสร้างสรรค์ที่อาศัยภูมิปัญญาต่างๆ ในการผลิตสินค้าและ บริการที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและบริการ การสร้างมูลค่าด้านทรัพย์สินทางปัญญาและมูลค่าทางจิตใจต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการ

2.3 แนวคิดศักยภาพของการเป็นผู้ประกอบการ

ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นธุรกิจบริการ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องมีองค์ประกอบ ด้านการจัดการภายใน กลยุทธ์ การจัดการการตลาด การวางแผนงานบริการผลิตภัณฑ์ การจัดการความรู้ และคุณภาพการให้บริการ ซึ่งส่งผลต่อศักยภาพผู้ประกอบการด้านการตลาดธุรกิจบริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (จุฑามาศ พิรพัชระและคณะ, 2561)

ศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จำเป็นอย่างยิ่งต้อง เป็นผู้แสวงหาโอกาส (Opportunity Seeking) หาความรู้ใหม่ ประสบการณ์ใหม่ (อรพิน สันติธรรมากุล, 2543) ที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนโดยภาครัฐบาลด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการต้องมีความมุ่งมั่น เชื่อมั่นในตัวเอง ตั้งเป้าหมาย

วางแผนในธุรกิจ อาจมีความเสี่ยงแต่ต้องมีความท้าทายในการทำงาน คิดวางแผนและวางแผนกลยุทธ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และนำมาประเมินเพื่อคิดหาแนวทางแก้ไขในธุรกิจ

แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการ (ปริยานันท์ โพธิ์ศิริวัฒน์และคณะ, 2565) ต้องพัฒนาตนให้เข้าใจในด้านการวางแผนกลยุทธ์ทางด้านการตลาด การจัดทำแผนธุรกิจ การเสริมสร้างความสามารถทางการเงิน การบัญชีและการลงทุน การจัดทำรายงานทางการเงิน การนำโปรแกรมคอมพิวเตอร์มาใช้ในการวางระบบบัญชี การบริหารลูกค้า และการพัฒนาทักษะในด้านการบริหารเงินทุน ในด้านการส่งเสริมของรัฐบาล การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และด้านการให้คำปรึกษาแนะนำข้อมูล เพื่อปรับปรุงธุรกิจ ในด้านการเงิน การลงทุน ระบบข้อมูลสารสนเทศ และการทำธุรกิจ E-commerce สำหรับการค้า และด้านการจัดการขนส่ง เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยโดยแยกประเด็นพิจารณาดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย จำนวน 50 ราย (สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจังหวัดเลย, 2566)

3.2 เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

3.2.2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

3.2.3 แบบสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อคัดเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเลย ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ ตลอดจนหาแนวทางในการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาในการหาค่าความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ตามประเด็นการพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย การแปลผลและการให้ความหมายข้อมูลเชิงคุณภาพ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำเสนอด้วยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย นำเสนอผลการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

จากการใช้แบบสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 50 คน พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 68 เพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมา อายุ 41-50 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26 อายุ 30-40 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 12 อายุ 61-70 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และ อายุ 71 ขึ้นไป จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4 และต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6 และ อนุปริญญา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8 มีตำแหน่งเป็นเจ้าของและมีหุ้นส่วน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 92 และเป็นผู้บริหาร จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8 โดยการบุกเบิกกิจการด้วยตัวเอง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 86 และ สืบทอดกิจการจากครอบครัว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ได้รับการสนับสนุนให้คำปรึกษา จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ได้รับสนับสนุนเงินทุน จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28 และยังไม่เคยได้รับการสนับสนุน จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16 ผ่านการฝึกอบรม มีประสบการณ์ มีทักษะและเรียนรู้ธุรกิจด้วยตัวเอง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44 ผ่านการอบรม มีประสบการณ์ฝึกฝนธุรกิจโดยการอบรม จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ไม่มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจมาก่อน จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24 รูปแบบของสถานประกอบการเป็นเจ้าของคนเดียว จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 86 และเป็นกลุ่มอาชีพ กลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14

2. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของผู้ประกอบการธุรกิจธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลหลัก นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจที่พัก ธุรกิจอาหาร ธุรกิจเพื่อสุขภาพ ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของผู้ประกอบการธุรกิจธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย เพื่อให้ทราบศักยภาพที่แท้จริงของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนำมาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1) การวิเคราะห์จุดเด่นหรือจุดแข็ง (Strengths: S) ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

- 1) มีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการประกอบกิจการเป็นของตัวเอง
- 2) ผู้ประกอบการมีทักษะ ความถนัดในแต่ละด้าน เช่น ด้านการทำอาหาร การบริการทางการท่องเที่ยวมีทักษะในเรื่องการประกอบกิจการที่พึงเชิงสุขภาพ
- 3) มีภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ด้านการนวดแผนไทย ด้านสมุนไพร ฟาร์มสเตย์ ด้านการเกษตร (ปลูกผักออร์แกนิก)

2) การวิเคราะห์จุดด้อยหรือจุดอ่อน (Weakness: W) ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

- 1) ไม่มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในจังหวัด
- 2) ขาดความต่อเนื่องในการให้บริการ
- 3) ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นระบบ

3) การวิเคราะห์โอกาส (Opportunities: O) ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

- 1) นโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดเลยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน
- 2) พัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- 3) แผนพัฒนาจังหวัดเลย 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเลย "เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ"
- 4) แนวโน้มผู้บริโภค/นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมใส่ใจสุขภาพมากขึ้น

5) หน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัดเลยมีกิจกรรม โครงการเพิ่มทักษะผู้ประกอบการเชิงสุขภาพให้ ได้มาตรฐาน

4) การวิเคราะห์อุปสรรค (Threats : T) ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกของผู้ประกอบการธุรกิจธุรกิจ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

1) การเข้าถึงข้อมูลระหว่างภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

2) จังหวัดเลยเป็นเมืองท่องเที่ยวเฉพาะฤดูกาลทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ

สรุปได้ดังนี้ จุดแข็ง ผู้ประกอบการมีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการประกอบกิจการเป็นของตนเอง มีทักษะ ความถนัดในแต่ละด้าน เช่น ด้านการทำอาหาร การบริการทางการท่องเที่ยว การประกอบการที่พักเชิงสุขภาพมีภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ด้านการนวดแผนไทย ด้านสมุนไพร พาร์มสเตย์ ด้านการเกษตร (ปลูกผักออร์แกนิก) จุดอ่อน ไม่มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในจังหวัด ขาดความต่อเนื่องในการให้บริการ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นระบบ โอกาส นโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดเลยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน พัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว แผนพัฒนาจังหวัดเลย 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเลย "เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ" แนวโน้มผู้บริโภค/นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมใส่ใจสุขภาพมากขึ้น หน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัดเลยมีกิจกรรม โครงการเพิ่มทักษะผู้ประกอบการเชิงสุขภาพให้ได้มาตรฐาน อุปสรรค การเข้าถึงข้อมูลระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ จังหวัดเลยเป็นเมืองท่องเที่ยวเฉพาะฤดูกาลทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 50 คน พบว่า ประเภทของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลยมี 3 กลุ่มหลัก ดังนี้

1) **กลุ่มธุรกิจที่พัก** จำนวน 20 คน เป็นการบริการที่พักเพื่อสุขภาพควบคู่กับการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเลย ลักษณะของที่พักมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีกิจกรรมต่างๆ และการบริการอาหาร/เครื่องดื่ม ที่เหมาะกับนักท่องเที่ยว ในแต่ละช่วงวัย มีกิจกรรมเหมาะกับการเรียนรู้สร้างประสบการณ์ และนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การบริการ มีความใส่ใจในรายละเอียดต่อการจัดการที่พักที่เหมาะสม และสอดคล้องต่อความต้องการของลูกค้า ความพร้อมของผู้ประกอบการ มีการแบ่งสัดส่วนการใช้พื้นที่ได้ดี ตลอดจนการดึงดูดเด่นของพื้นที่มาเป็นจุดขายได้เป็นอย่างดี การบริหารจัดการมีการนำแนวคิดพื้นบ้าน นำประสบการณ์มาทำธุรกิจและยังแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอื่นๆ อยู่เสมอ เช่น การเข้าร่วมอบรมพัฒนาศักยภาพการประกอบธุรกิจที่พักเชิงสุขภาพ เป็นต้น

2) **กลุ่มธุรกิจเพื่อสุขภาพ (สปา นวด สมุนไพร)** จำนวน 18 คน เป็นสถานประกอบการธุรกิจเพื่อสุขภาพให้บริการด้านนวด ทั้งการนวดแผนไทย การใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เช่น ใช้หินแร่ มาประกอบการนวด (หินดำ, หินน้ำโขง) คิดทำทางในการนวด ทุกกระบวนการทำมาจากวิถีชีวิต เช่น ท่าหงส์เหิน, ยกอีว, เขียวบเรื่อสองแคว เป็นเอกลักษณ์หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านการเรียนรู้พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันในวิถีชีวิตของคนไทยอย่างสมดุลมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมหรือชุมชน มีการใช้พื้นฐานองค์ความรู้เฉพาะ อาทิ การนวดแบบยอนเส้น (การนวดโดยใช้เท้า) ภายในครัวเรือนที่สืบทอดกันมา อีกทั้งการแสวงหาความรู้ด้านการนวดแผนไทยโดยเข้ารับการอบรมหลักสูตรนวดไทย 150 ชั่วโมง และได้นำความรู้จากการเข้ารับการอบรมมาพัฒนาวิธีการนวดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3) **กลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ** จำนวน 12 คน จากการวิจัยและมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัตถุดิบในท้องถิ่น ที่ผสมผสานความเป็นไทยและตะวันตก โดยมีคุณค่าทางโภชนาการเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการปรุงและประกอบอาหาร จำนวน 4 เมนู ได้แก่ คีซหัตถิหอม (Quiche Shiitake) เบอร์เกอร์หัตถิหอม หัตถิหอมยัดไส้ และอโวคาโด Cocktail กุ้ง มีรายละเอียดดังนี้

(1) คีซเห็ดหอม (Quiche Shiitake) ส่วนผสมได้แก่ แป้งสาลีเอนกประสงค์ เนยจืด (ผสมแป้ง) เนยจืด (ผัดเห็ดหอม) เห็ดหอม ไข่ไก่ ครีมปรุงอาหาร ซีซั่นนัตเมก ผงลูกจันทน์เทศ (Nutmeg) พริกไทยดำ และเกลือป่น ประกอบอาหารโดยวิธีการผัดและการอบ

ภาพที่ 2 เมนูคีซเห็ดหอม (Quiche Shiitake)

(2) เบอร์เกอร์เห็ดหอม (Shiitake Burger) ส่วนผสมได้แก่ ขนมหั้วหมูย่าง เห็ดหอมเห็ดเข็มทอง แป้งข้าวโพด เนยจืด น้ำมันมะกอก เกลือ พริกไทยป่น ใบโหระพา มะเขือเทศลูกใหญ่ ผักกาดหอม เซตต้าชีสแผ่น ซอสมะเขือเทศ และมัสดาร์ต ประกอบอาหารโดยวิธีการจี่และอบ

ภาพที่ 3 เบอร์เกอร์เห็ดหอม (Shiitake Burger)

(3) เห็ดหอมยัดไส้ (Mushroom Stuff) ส่วนผสมได้แก่ เห็ดหอม ไข่กรอกอีสาน พาเมซานชีส กระเทียม เนยจืด เกลือป่น พริกไทยดำป่น และพาสลีย์ ประกอบอาหารโดยวิธีการจี่ การผัดและการอบ

ภาพที่ 4 เห็ดหอมยัดไส้ (Mushroom Stuff)

(4) **อโวคาโด Cocktail กุ้ง** ส่วนผสมได้แก่ กุ้งสด อโวคาโด มายองเนส ซอสมะเขือเทศ น้ำมันมะกอก น้ำมะนาว เกลือป่น พริกไทยป่น และ พาสลีสี่ (สำหรับตกแต่ง) ประกอบอาหารโดยวิธีการลวก การยำและการผสมน้ำสลัด

ภาพที่ 5 อโวคาโด Cocktail กุ้ง

จากผลการวิจัยการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ผู้วิจัยสามารถสรุปความสอดคล้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการในจังหวัดเลย รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางสรุปความสอดคล้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2565)

กลุ่มธุรกิจ	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	เศรษฐกิจสร้างสรรค์
กลุ่มธุรกิจที่พัก (นำสมุนไพรมาใช้ในการปรุงอาหาร เพื่อเป็นอาหารสุขภาพ (อาหารตามธาตุ))	สถานที่ กิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เหมาะกับการพักผ่อน พร้อมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้สร้างประสบการณ์ได้ โดยใช้ภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทยเป็นจุดเด่น และเน้นวัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ งดการใช้สารเคมี รวมถึงการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม	สร้างมูลค่าเพิ่ม บ้านสวนพอเพียงพอเพลิน สร้างมูลค่าเพิ่มของทรัพยากรที่มีอยู่ เช่น พืชผัก สมุนไพร มาพัฒนาเป็นเมนูอาหารเพื่อสุขภาพ และการรักษาโรคด้วยความรู้แพทย์แผนไทยความคิดสร้างสรรค์ในการคิดเมนูสุขภาพตามธาตุเจ้าเรือน ตลอดจนการใช้สมุนไพรรักษาโรคเฉพาะของลูกค้าแต่ละคน สอดคล้องกับกลุ่มสาขาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (อ้างอิง สวอช.) ในด้านอาหารและแพทย์แผนไทย
กลุ่มธุรกิจเพื่อสุขภาพ (สปา นวดสมุนไพร)	ท่าทางในการนวด ทุกกระบวนการมาจากวิถีชีวิต เช่น ท่าหงส์เหิน, ยกอีว, เขยิบเรือสองแคม ใช้หินแร่ มาประกอบการนวด (หินดำ, หินน้ำโขง) การลงน้ำหนักขณะนวด ใช้เท้านวด 80% เข้า-ศอก 20% วิธีการนวด มีท่าในการนวดโดยเฉพาะ จัดทำเป็น	योगเส้นเพื่อสุขภาพ สร้างมูลค่าเพิ่ม การนวด โดยคิดค้นวิธีการ योगเส้นที่ประสานความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับความรู้ตามหลักวิชาการแพทย์แผนไทย (การนวด 150 ชั่วโมง)

กลุ่มธุรกิจ	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	เศรษฐกิจสร้างสรรค์
	คู่มือการนัด ใช้ผ้าขาวม้าประกอบการนัด	
กลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ	การใช้พื้นฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณค่าทางโภชนาการของวัตถุดิบท้องถิ่น (ภูมิปัญญาด้านการป้องกันรักษาโรค) ผสมผสานความเป็นไทยและตะวันตก โดยมีคุณค่าทางโภชนาการ เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ จำนวน 4 เมนู ได้แก่ คีชีเห็ดหอม (Quiche Shiitake) เบอร์เกอร์เห็ดหอม เห็ดหอมยัดไส้ และอโวคาโด Cocktail กุ้ง	การพัฒนาเมนูอาหารใหม่ โดยใช้ภูมิปัญญาคุณค่าทางโภชนาการของผักและสมุนไพรความสอดคล้องกับกลุ่มสาขาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (อ้างอิง สวอช.) ในด้านอาหาร

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ผู้วิจัยจึงได้นำผลการศึกษาและแนวคิด ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามมาใช้ในการอภิปรายผลในครั้งนี้ โดยแบ่งเป็นประเด็น 2 ประเด็นดังนี้ 1) ประเด็นผู้ประกอบการ ทำให้ทราบถึงศักยภาพที่แท้จริงของของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์และนำมาพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย จากการใช้แบบสอบถามกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 50 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี มีตำแหน่งเป็นเจ้าของและมีหุ้นส่วน โดยการบุกเบิกกิจการด้วยตัวเอง ได้รับการสนับสนุนให้คำปรึกษา ผ่านการฝึกอบรม มีประสบการณ์ มีทักษะและเรียนรู้ธุรกิจด้วยตัวเอง รูปแบบของสถานประกอบการเป็นเจ้าของคนเดียว จากการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths : S) ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างในการประกอบกิจการเป็นของตนเอง และผู้ประกอบการมีทักษะ ความถนัดในแต่ละด้าน เช่น ด้านการทำอาหาร การบริการทางการท่องเที่ยว มีทักษะและประสบการณ์ในเรื่องการประกอบการที่ฝึกเชิงสุขภาพพร้อมทั้งมีภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัว ในด้านการนัดหมายไทย ด้านสมุนไพร ฟาร์มสเตย์ ด้านการเกษตร (ปลูกผักออร์แกนิก) ส่วนจุดอ่อน (Weakness : W) ไม่มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพภายในจังหวัด ขาดความต่อเนื่องในการให้บริการ ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นระบบ โอกาส (Opportunities : O) นโยบายการท่องเที่ยวของจังหวัดเลยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน พัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยว แผนพัฒนาจังหวัดเลย 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดเลย "เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ" แนวโน้มผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมใส่ใจสุขภาพมากขึ้น หน่วยงานสาธารณสุขของจังหวัดเลยมีกิจกรรมโครงการเพิ่มทักษะผู้ประกอบการเชิงสุขภาพให้ได้มาตรฐานการ อุปสรรค (Threats : T) การเข้าถึงข้อมูลระหว่างภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดเลยเป็นเมืองท่องเที่ยวเฉพาะฤดูกาลทำให้ขาดความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ 2) ประเด็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย จากการศึกษาได้

รูปแบบกิจกรรม 3 กลุ่มหลัก ดังนี้ (1) **กลุ่มธุรกิจที่พัก** เป็นการบริการที่พักเพื่อสุขภาพควบคู่กับการใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ลักษณะของที่พักมีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น มีกิจกรรมต่างๆ และการบริการอาหารและเครื่องดื่มที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยว นำสมุนไพรมาใช้ในการปรุงอาหาร เพื่อเป็นอาหารสุขภาพ (อาหารตามธาตุ) มีกิจกรรมเรียนรู้สร้างประสบการณ์และนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน การบริการ มีความใส่ใจในรายละเอียดต่อการจัดการที่พักที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อความต้องการของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของกัธธแจ่มจรัสและญาติสา เผื่อนเพาะ (2567) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเมืองมรดกโลกของผู้สูงอายุที่ต้องการ คือการใช้บริการทานอาหารหรือเครื่องดื่มในร้านอาหารชีวิต ความพร้อมของผู้ประกอบการ มีการแบ่งสัดส่วนการใช้พื้นที่ได้ดี ตลอดจนการจัดจุดเด่นของพื้นที่มาเป็นจุดขายได้เป็นอย่างดี การบริหารจัดการมีการนำแนวคิดพื้นบ้านนำประสบการณ์มาทำธุรกิจและยังแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอื่นๆ อยู่เสมอ เช่น การเข้าร่วมอบรมพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจที่พักเชิงสุขภาพ เป็นต้น (2) **กลุ่มธุรกิจเพื่อสุขภาพ (สปา นวด สมุนไพร)** เป็นสถานประกอบการธุรกิจเพื่อสุขภาพ ให้บริการด้านนวด ทั้งการนวดแผนไทย การใช้สตุที่มีในท้องถิ่น เช่น ใช้หินแร่ มาประกอบการนวด (หินดำ, หินน้ำโขง) คิดท่าทางในการนวด ทุกกระบวนการมาจากวิถีชีวิต เช่น ท่าหงส์เหิน, ยกอีว, เขยิบเรือสองแคว เป็นเอกลักษณ์หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านการเรียนรู้พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันในวิถีชีวิตของคนไทยอย่างสมดุลมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมหรือชุมชน มีการใช้พื้นฐานองค์ความรู้เฉพาะ อาทิการนวดแบบยองเส้น (การนวดโดยใช้เท้า) ภายในครัวเรือนที่สืบทอดกันมา อีกทั้งการแสวงหาความรู้ด้านการนวดแผนไทยโดยเข้ารับการอบรมหลักสูตรนวดไทย 150 ชั่วโมง และได้นำความรู้จากการ เข้ารับการอบรมมาพัฒนาวิธีการนวดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ สอดคล้องกับบุญมล รัตนไพจิตรและคณะ (2561) ซึ่งพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราชสนใจการนวดแผนไทย การนวดแผนโบราณ การประคบสมุนไพร และการใช้น้ำมันหอมระเหย (3) **กลุ่มธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ** จากการวิจัยและมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัตถุดิบในท้องถิ่น ที่ผสมผสานความเป็นไทยและตะวันตก โดยมีคุณค่าทางโภชนาการ เป็นอาหารเพื่อสุขภาพ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการปรุงและประกอบอาหาร จำนวน 4 เมนู ได้แก่ คีซเห็ดหอม (Quiche Shiitake) เบอร์เกอร์เห็ดหอม เห็ดหอมยัดไส้ และโอวาคาโด Cocktail กุ้ง สอดคล้องกับชัยนันต์ ไชยเสน (2562) นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับการรับประทานอาหารเพื่อสุขภาพ สอดคล้องกับกัญญาพัชร พัฒนาโกสินสกุล และ นิमित ชื่นสัน. (2566) มีกิจกรรมสร้างสรรค์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ใหม่และสร้างความรู้ในขณะที่เดินทางท่องเที่ยวได้ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมทำคุกกี้ใบเหลียง กิจกรรมทำอาหารจากผักปลอดสารพิษ และ ปิรันธ ชิมโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) ที่ศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง และการบริหารความเสี่ยงของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่า รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เกิดจากงานวิจัยสอดคล้องกับสาขาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (อ้างอิง สวอ.ข.) ในด้านอาหารและแพทย์แผนไทย กิจกรรมต่างๆ มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เหมาะกับการพักผ่อน พร้อมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้สร้างประสบการณ์ได้ โดยใช้ภูมิปัญญาทางการแพทย์แผนไทยเป็นจุดเด่น และเน้นวัตถุดิบที่มาจากธรรมชาติ ไม่ใช่สารเคมี ในด้านการเกษตร จะเป็นเกษตรอินทรีย์ จะมุ่งเน้นรักษาสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรูปแบบเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความน่าสนใจใ้สุขภาพ ปัจจุบันแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมเพิ่มมากยิ่งขึ้น จากการที่ประชากรโลกก้าวสู่สังคมสูงวัย มีสถานการณ์โรคระบาด ภาวะมลพิษทุกคนใส่ใจในสุขภาพความสะอาด ความปลอดภัย การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาเป็นส่วนในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมและถ้ามีความร่วมมือบูรณาการจากภาคส่วนต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นจุดแข็งของจังหวัดเลย จะช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยมีจังหวัดเลยเป็นจุดหมายปลายทางหลักสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้ในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

6.1.1 ผลการวิจัยสามารถนำไปเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ประยุกต์รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามบริบทของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อให้เกิดมิติทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

6.1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย ควรให้ความสำคัญ การผลิตสินค้าและบริการในรูปแบบใหม่ซึ่งสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจหรือคุณค่าทางสังคม ปัจจุบันพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไป นักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ผู้ประกอบการต้องเรียนรู้ธุรกิจกับปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว จึงเกิดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ต่อยอดการศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

6.2.2 ควรทำการวิจัยเชิงพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับพื้นที่เชื่อมโยงบูรณาการในภาคอีสานตอนบนหรือภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีแหล่งท่องเที่ยว เกิดเครือข่ายความร่วมมือเพื่อรองรับการท่องเที่ยวและเสริมสร้างศักยภาพให้สูงขึ้นให้กับผู้ประกอบการ

6.2.3 ควรศึกษาความต้องการและการรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวสำหรับผู้ประกอบการ

7. องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้ประกอบการตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในจังหวัดเลย แสดงได้ดังภาพที่ 6 ดังนี้

ภาพที่ 6 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัย

8. เอกสารอ้างอิง

- กำธร แจ่มจำรัส และญาณิศา เพื่อนพะาะ. (2567). การพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวสูงวัย ในเมืองมรดกโลกสำหรับนักท่องเที่ยวสูงวัย (อำเภอพระนครศรีอยุธยา). *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 30(1), 31 – 47.
- กัญญาพัชร พัฒนาโกคินสกุล และนิมิต ชื่นสั้น. (2566). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบสร้างสรรค์: การพัฒนาเมืองรอง จังหวัดระนอง. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 17(50), 328-342.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *รายงานประจำปี 2562*.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *รายงานสรุปแผนปฏิบัติการประจำปี 2562*.
- จุฑามาศ พิรพัชระ, สมนึก วิสุทธิแพทย์, อีรวิทย์ บุญยโสภณและทวีศักดิ์ รูปสิงห์. (2561). รูปแบบการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 6(2), 166-176.
- ชนิดา ทวีศรี. (2551). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. <http://www.l3nr.org/posts/166878>
- ชัยนันต์ ไชยเสน. (2562). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและนวัตกรรมการพัฒนาอาหารเพื่อสุขภาพ สำหรับโรงแรมในจังหวัดภูเก็ต. *Humanities, Social Sciences and arts*, 12(5), 262-282.
- นฤมล รัตนไพจิตร, ราตรี เขียวรอด และตรีวันนธ์ เนื่องอุทัย. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุจังหวัดนครศรีธรรมราช. *มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*
- ปริยานันท์ โพธิ์ศิริวัฒน์, พิชา วิสิทธิ์พานิช และภัทรพร ดีกขาว. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันของสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารรามคำแหง ฉบับบัณฑิตวิทยาลัย*, 5(3), 75 – 91.
- ปิรันธ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *วารสารสาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*, 9(1), 250-268.
- ราณี อธิชัยกุล. (2560). *การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ*. <http://sms.stou.ac.th/?p=2233&lang=en>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์ The Creative Economy*. รายงานการศึกษาเบื้องต้น.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2565). *แผนปฏิบัติการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2563 – 2565*. กรุงเทพฯ.
- อรพิน สันติธิรากุล. (2543). *คู่มือมาตรฐานการพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs: การพัฒนาขีดความสามารถผู้ประกอบการ*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Global Wellness Institute. (2018). *Global Wellness Tourism Economy Executive Summary NOVEMBER 2018*. Global Wellness Institute.